

A.N. Groenewegen

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE POTPLANTENTEELT  
ONDER GLAS IN NEDERLAND OVER 1975

Mededelingen  
No. 161

Februari 1977

L 27  
161 B



Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag  
Telefoon (070) 614161

In de reeks "Mededelingen" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 136    Rentabiliteit en financiering van de pot-plantenteelt onder glas in Nederland over 1974
- No. 137    Rentabiliteit en financiering van de groente-  
teelt in de open grond in de provincies  
Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en  
Limburg over 1974/1975
- No. 140    Rentabiliteit en financiering van de boom-  
kwekerij in Boskoop e.o. over 1974/1975
- No. 143    Rentabiliteit en financiering van de cham-  
pignonteelt in Nederland over 1974
- No. 145    Rentabiliteit en financiering van de bloem-  
bollenteelt in de provincies Noord- en  
Zuid-Holland over 1974
- No. 154    Rentabiliteit en financiering van de fruit-  
teelt in Nederland over 1974 (oogst 1974/1975)
- No. 157    Rentabiliteit en financiering van de groente-  
teelt onder glas in Nederland over 1975
- No. 159    Rentabiliteit en financiering van de snij-  
bloementeelt onder glas in Nederland  
over 1975

## INHOUD

Blz.

1.	DOEL EN WERKWIJZE	5
2.	DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	7
2.1	Het grondgebruik en de arbeidsbezetting	7
2.2	Het verbruik van gas en olie	7
2.3	De bedrijfsresultaten	7
2.3.1	Per bedrijf	7
2.3.2	Per m2 glasoppervlakte	10
2.4	De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten	10
2.5	Vergelijking met het vorig jaar	10
2.6	Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	11
2.7	De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	12
3.	DE FINANCIERING	13
3.1	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	13
3.2	De aanwending van de financieringsmiddelen	13
3.3	De balans	14
3.3.1	Activa	14
3.3.2	Passiva	14
3.4	De toename van het eigen vermogen	14
3.5	De spreiding van het eigen vermogen in % van het totaal vermogen/solvabiliteit per 31 december 1975	15
3.6	Liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn	15
3.7	De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten	15

## Bijlagen

1.	Grondgebruik over 1975	17
2.	Arbeidsbezetting en brandstofverbruik over 1975	17
3.	Bedrijfsresultaten over 1975	18
4.	Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten	19
5.	Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1975	20
6.	Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen	21

INHOUD (vervolg)

	Blz.
7. Spreiding van de besparing	22
8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de vermogensvergelijking	23
9. Investerings, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen	24
10. Balans per 31 december 1975	25
11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1975	26
12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen(solvabiliteit) per 31 december 1975	26
13. Liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn per 31 december 1975	27
14. Spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten	27
15. Algemene toelichting	28

## 1. DOEL EN WERKWIJZE

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie.

Het onderzoek naar de bedrijfsresultaten is gebaseerd op een a-selecte steekproef. De steekproef voor de glastuinbouw is opgezet om een zo betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen van de totale glastuinbouw. Naarmate de deelgebieden, die in ogenschouw worden genomen kleiner worden neemt de betrouwbaarheid van de verkregen uitkomsten af. De potplantenteelt in Nederland is in vergelijking met de snijbloemen- en glasgroententeelt van geringe betekenis. De heterogeniteit in deze produktierichting is bovendien groot. De resultaten kunnen dan ook niet op een bijzonder hoge mate van betrouwbaarheid aanspraak maken, maar moeten veeleer indicatief voor de ontwikkeling in deze produktierichting worden gezien.

De steekproef van de potplantenteelt in Nederland is gebaseerd op een steekproef uit de geïnventariseerden van de Landbouwtelling 1972.

Het onderzoek heeft alleen betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 60 sbe's en meer 1);
- c. waarvan de omvang van de glassector 60% en meer van de totale bedrijfsomvang - gemeten in sbe's - omvat;
- d. waarvan 60% en meer van de omvang van de glassector betrekking heeft op potplanten.

De bedrijven die naast de teelt van potplanten ook handel daarin bedrijven, zijn niet in het onderzoek opgenomen.

De bedrijven zijn met verschillende percentages in de steekproef vertegenwoordigd. In het algemeen zijn de "grotere" bedrijven sterker vertegenwoordigd dan de "kleinere". Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende percentages rekening gehouden. Het onderzoek in 1975 heeft betrekking op 29 bedrijven, zijnde gemiddeld 6,3% van een populatie van naar schatting 470 bedrijven 2).

- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in sbe (= standaardbedrijfseenheden). Een sbe komt overeen met een bepaald bedrag aan toegerekende factorkosten (arbeid, rente en netto-pacht) in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.
- 2) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in LEI-publikatie: Inlichting No. 146.

Veel cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden alsmede spaarrekeningen en overzichten die betrekking hebben op leningen o/g van banken. Aanvullende gegevens die voor een bedrijfseconomische voorstelling van kosten, opbrengsten en bezittingen noodzakelijk waren zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

Voor een toelichting van de wijze waarop de uitkomsten zijn berekend en de begrippen die daarbij zijn gehanteerd wordt verwezen naar bijlage 15.

## 2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN

### 2.1 Het grondgebruik en de arbeidsbezetting

De specificatie van het grondgebruik en de arbeidsbezetting is opgenomen in de bijlage 1 en 2.

De gespecialiseerde potplantenbedrijven hadden gemiddeld 2.606 m<sup>2</sup> staandglas en 187 m<sup>2</sup> platglas.

De arbeidsbezetting was gemiddeld 4,01 manjaar per bedrijf. Het aandeel van ondernemer en gezinsleden in deze gemiddelde bezetting was 49% (1,95 manjaar) en van het vreemde personeel 51% (2,06 manjaar). 1 manjaar arbeid is overeenkomstig de CAO bepaald op 1.860 uur.

### 2.2 Het verbruik van gas en olie

In tabel 2.1 is het verbruik van gas en olie zowel gemiddeld per bedrijf als per m<sup>2</sup> verwarmde glasoppervlakte over 1974 en 1975 opgenomen. Het blijkt dat het brandstoffenverbruik 1) gemiddeld per m<sup>2</sup> met 9% is afgenomen.

Tabel 2.1 Het verbruik van gas en olie in 1974 en 1975

	1974	1975	1974	1975
	gemiddeld per bedrijf	gemiddeld per bedrijf	gemiddeld per m <sup>2</sup>	gemiddeld per m <sup>2</sup>
	x 1.000	x 1.000		
Gas (m <sup>3</sup> )	110	137	49	51
Zware olie (kg)	44	35	19	13
Overige olie (liters)	4	2	2	1

### 2.3 De bedrijfsresultaten

#### 2.3.1 Per bedrijf

In bijlage 3 en in tabel 2.2 is een specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten opgenomen.

Voor het gemiddelde potplantenbedrijf waren de opbrengsten f 14.760,- hoger dan de bedrijfseconomische kosten. Dit betekent een positief ondernemersoverschot van 7% (in 1974 1% van de kosten).

1) Bij de vaststelling van het verbruik zijn de hoeveelheden zware olie en de overige olie op basis van hun calorische waarde tot een hoeveelheid aardgas herleid.

De totale arbeidskosten maakten voor 43%, de energiekosten voor 10% en de kosten van afschrijving en rente voor 16% deel uit van de totale kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 43.830,- (in 1974 f 31.230,-).

Door extreem hoge uitkomsten van een aantal bedrijven is dit gemiddelde cijfer sterk beïnvloed. Daarom is ter vergelijking tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van een "mediane groep" 1) ondernemers gegeven. Het "mediaan gemiddelde" bedroeg f 19.840,-, dat is f 23.990,- lager dan het hierboven vermelde rekenkundig gemiddelde. Dit grote verschil is vooral veroorzaakt doordat 12% van de ondernemers een bijzonder hoge arbeidsopbrengst hadden van meer dan f 120.000,- (zie bijlage 6) of wel gemiddeld f 199.900,- per ondernemer.

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

	per bedrijf	per m2 glasopp.	
<u>Aantal bedrijven</u>	29		
Oppervlakte staand glas en platglas m2	2.793		
Arbeidsbezetting in manjaren	4,01		
Geïnvesteed vermogen per 1 januari 1975	217.000	78,-	
<u>Kosten</u>			<u>in %</u>
Arbeidskosten	93.330	33,40	43
Rente en afschrijving	34.070	12,20	16
Energiekosten x)	21.580	7,80	10
Overige materialen	43.020	15,40	20
Overige kosten	24.940	8,90	11
<u>Totale kosten</u>	<u>216.940</u>	<u>77,70</u>	<u>100</u>
<u>Opbrengsten</u>			
Bloemisterijprodukten	209.460	75,-	90
Saldo veldinventaris	18.510	6,60	8
Overige opbrengsten	3.730	1,40	2
<u>Totale opbrengsten</u>	<u>231.700</u>	<u>83,-</u>	<u>100</u>
Ondernemersoverschot	14.760	5,30	
Idem in % van de kosten	7		
Arbeidsopbrengst van de ondernemer			
Per ondernemer	43.830		
Mediaan	19.840		

x) Minus subsidie stookolie.

1) Onder mediaangemiddelde is hier verstaan 20% van het totaal-aantal waarnemingen te weten 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.



Tabel 2.3 Spreiding van kosten en opbrengsten per m2 glasoppervlakte (percentage bedrijven per kosten- en opbrengstenklasse)

	f 20	f 40	f 60	f 80	f 100	f 120	f 140	f 160	f 180	f 200	Totaal
Opbrengsten per m2											
Kosten per m2											
f 20 - f 40	3										3
f 40 - f 60	6	4	9								19
f 60 - f 80	12	1	9	1	5						28
f 80 - f 100			6	7	2				1		16
f 100 - f 120					10		1				11
f 120 - f 140											-
f 140 - f 160											-
f 160 - f 180											-
f 180 - f 200						11					11
f 200 en meer								6	6		12
Totaal	18	17	16	12	10	2	12	-	1	12	100

N.B.: De percentages boven de diagonale lijn zijn de winstgevende bedrijven, de bedrijven onder de lijn verliesgevend.

### 2.3.2 Per m2 glasoppervlakte

Uitgedrukt per m2 glasoppervlakte bedroegen de gemiddelde kosten en opbrengsten resp. f 77,70 en f 83,-.

De spreiding van kosten en opbrengsten was echter bijzonder groot. De kosten varieerden van f 39,- tot f 290,-, de opbrengsten van f 22,- tot f 381,- per m2.

De procentuele verdeling van het aantal bedrijven over klassen van kosten en opbrengsten is in tabel 2.3 opgenomen.

### 2.4 De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten

De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten is opgenomen in bijlage 4.

Van de deelnemende bedrijven had 28% een positief ondernemersoverschot; deze 28% winstgevende bedrijven vertegenwoordigden echter 58% van de totale produktiewaarde; 20% had een negatief ondernemersoverschot van 0-10%, 18% van 10-20% en 34% van meer dan 20% van de kosten.

### 2.5 Vergelijking met het vorig jaar

De vergelijking van de bedrijfsresultaten over 1975 met die van 1974 kan worden uitgevoerd met 29 bedrijven, die in beide jaren aan het onderzoek hebben deelgenomen.

Uit tabel 2.4 blijkt dat de totale oppervlakte glas van deze bedrijven is toegenomen van 2.396 m2 in 1974 tot 2.793 m2 in 1975. De kosten en de opbrengsten namen toe met resp. 16% en 23%. Deze stijgingen zijn zowel een gevolg van volume als van prijsveranderingen.

De bijdrage van de belangrijkste kostensoorten aan de totale kostenstijging kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten (w.v. door wijziging loonniveau +26%)	+ 38%
Afschrijvingskosten	+ 8%
Rentekosten (w.v. door wijziging rentetarief - 6%) 1)	+ 2%
Energiekosten (w.v. door wijziging van prijzen +11%)	+ 16%
Materiaalkosten	+ 28%
Overige kosten	+ 8%
	<hr/>
	100%

1) Met ingang van het boekjaar 1975 is het rentetarief voor de duurzame slijtende produktiemiddelen, de vaste plantopstand en de behoefte aan vlottende middelen op 7,5% en voor de grond op 3,5% vastgesteld (rentevoet 1974 was resp. 8,5% en 3,5%).

De opbrengsten zijn met 22,7% gestegen. Hierdoor ging het ondernemersoverschot in % van de kosten van 1 in 1974 naar 7 in 1975.

De bijdrage aan de totale opbrengstenstijging kan als volgt worden gespecificeerd:

Bloemisterijprodukten	+ 78%
Veldinventaris	+ 43%
Overige opbrengsten	- 21%
	<u>100%</u>

Tabel 2.4 Bedrijfsresultaten over 1975 in vergelijking met die over 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	1974	1975
Aantal bedrijven	29	29
Oppervlakte staand glas in m <sup>2</sup>	2.172	2.606
Oppervlakte plat glas in m <sup>2</sup>	224	187
Arbeidsbezetting in manjaren	3,83	4,01
<b>Kosten</b>		
Arbeidskosten	82.120	93.330
Afschrijvingen	15.840	18.370
Rentekosten	15.220	15.700
Energiekosten 1)	16.980	21.580
Materiaalkosten	34.590	43.020
Overige kosten	22.450	24.940
<b>Totale kosten</b>	<u>187.200</u>	<u>216.940</u>
<b>Opbrengsten</b>		
Bloemisterijprodukten	176.200	209.460
Overige opbrengsten	12.630	22.240
<b>Totale opbrengsten</b>	<u>188.830</u>	<u>231.700</u>
Ondernemersoverschot	1.630	14.760
Idem per f 100,- kosten	1	7

1) Minus subsidie stookolie.

## 2.6 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van het inkomen en van de besparing welke gemiddeld per ondernemer werd verkregen, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het positieve ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld

f 43.830,- (in 1974 f 31.230,-). Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente, de rentesubsidie en de overige inkomenssubsidie - bedroeg gemiddeld f 50.080,-.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden - werd op f 56.980,- becijferd.

Het inkomen buiten bedrijf - gemiddeld f 5.990,- per ondernemer - is in bijlage 5 gespecificeerd opgenomen. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning, welke gesteld is op 6% van de verkoopwaarde van de woning, het belangrijkste bestanddeel is van het inkomen buiten bedrijf.

Het totaalinkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - was gemiddeld f 62.970,- per ondernemer.

De gezinsbesteding ligt gemiddeld op f 44.480,- per ondernemer. Voornoemde f 44.480,- kan worden gesplitst in premie volksverzekering f 3.300,-, premies vrijwillige Verzekeringen f 3.290,-, persoonlijke belastingen f 13.220,- en overige gezinsbestedingen f 24.670,- 1). De besparing bedroeg derhalve f 18.490,- per ondernemer, dat is 29% van het totaalinkomen.

## 2.7 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

De spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen is opgenomen in bijlage 6. Een positieve arbeidsopbrengst werd verkregen door 90% van de ondernemers; 62% van de ondernemers had een arbeidsopbrengst lager dan f 25.000,- (CAO-loon in 1975 f 26.350,-). De ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (10%) hebben een bedrijfsverlies (negatief ondernemersoverschot) dat hoger was dan het gecalculerde loon voor de ondernemer.

Van het totaalinkomen, gemiddeld f 62.970,- per ondernemer, had 72% een inkomen hoger dan f 25.000,-, 40% hoger dan f 40.000,- en 30% hoger dan f 60.000,- (zie bijlage 6).

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 59% van de ondernemers heeft gespaard. 30% van de ondernemers had een besparing groter dan f 15.000,- en 15% groter dan f 40.000,-.

---

1) In de overige gezinsbestedingen zijn naast de huishoudelijke uitgaven ook de betaalde loonkosten van meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de huurwaarde van de eigen woning.

### 3. DE FINANCIERING

#### 3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn opgenomen in bijlage 8. Als gevolg van het feit dat er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,32 ondernemers per bedrijf) kunnen de cijfers niet worden vergeleken met die van bijlage 5.

De mutatie in het eigen vermogen bedroeg f 26.890,-. Deze is ontstaan door de besparing te vermeerderen met het saldo van de overige mutaties in het eigen vermogen f 2.510,-.

Dit laatste saldo bestaat uit de volgende mutaties:

Erfenissen en/of schenkingen	f 1.530,-
Koersverschillen effecten	" 220,-
Investeringsubsidie	" 970,-
Uitkering levensverzekering	" 20,-
	<u>f 2.740,-</u>
Af: Boekverlies bij verkoop van produktiemiddelen	f 230,-
Per saldo	<u><u>f 2.510,-</u></u>

De in de kosten gecalculeerde afschrijving op slijtende duurzame produktiemiddelen bedroeg f 18.370,-. Toevoeging van dit bedrag aan de mutatie in het eigen vermogen leverde een totaal beschikbaar bedrag aan eigen financieringsmiddelen op van f 45.260,-. Het vreemd vermogen nam toe met f 19.440,- zodat totaal f 64.700,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

#### 3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen

In bijlage 9 is de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen opgenomen.

In 1975 is in produktiemiddelen f 36.370,- bruto geïnvesteerd (in 1974 f 13.320,-).

De spreiding van de bruto-investeringen is groot, 19% van de bedrijven heeft niet geïnvesteerd; 42% investeerde van f 1,- tot f 5.000,-, 12% van f 5.000,- tot f 20.000,-, 13% van f 20.000,- tot f 50.000,- en 14% investeerde voor meer dan f 50.000,-.

Deze bedrijven (14%) met meer dan f 50.000,- maken voor 81% deel uit van de totale investeringen van alle onderzochte plantenbedrijven.

Als netto-investering is globaal beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving. De netto-investering bedroeg in 1975 gemiddeld f 18.000,-.

### 3.3 De balans

#### 3.3.1 Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans. De totale bezittingen van de ondernemer van de potplantenbedrijven werden per 31-12-'75 becijferd op f 430.730,- gemiddeld per bedrijf. Hiervan had f 198.340,- (46%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 96.690,- (22%) op vlottende middelen (waaronder f 79.280,- veldinventaris) en f 115.200,- (27%) op deelnemingen en beleggingen (waaronder de woning(en) voor f 92.690,-). De resterende f 20.500,- (5%) had betrekking op de liquide middelen.

#### 3.3.2 Passiva

Het vreemde vermogen is uitvoerig gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemde vermogen bedroeg voor het gemiddelde potplantenbedrijf f 122.750,- (w.v. op korte termijn f 24.720,-) dat is 28% van het totale vermogen.

### 3.4 De toename van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bedrijf steeg het eigen vermogen van f 251.370,- per 31 december 1974 tot f 307.980,- per 31 december 1975 als gevolg van:

a.	correcties op de balans per 31 december 1974	f 1.340,-
b.	correcties a.g.v. een wijziging in de keuze-regeling betreffende de omzetbelasting 1)	" 2.430,-
c.	herwaardering a.g.v. prijsstijging	" 25.950,-
d.	besparing	f 24.380,-
e.	overige mutaties in het eigen vermogen	" <u>2.510,-</u>
	Totaal	<u><u>f 56.610,-</u></u>

1) 22% van de bedrijven is m.i.v. het boekjaar 1975 onder de "landbouwregeling" opgenomen. De duurzame produktiemiddelen zijn hierdoor hoger gewaardeerd, de nog te betalen omzetbelasting is onder het vreemd vermogen opgenomen.

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaal vermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1974	70,8%
1 januari 1975	73,1% (na correcties en herwaardering)
31 december 1975	71,5%

De solvabiliteit per 31 december 1975 was 0,7% hoger t.o.v. 31 december 1974. Deze 0,7% is het saldo van:

a. correcties in de balans per 31 december 1974	+ 0,3%
b. correcties a.g.v. een wijziging in de keuzerege- ling betreffende de omzetbelasting per 1 januari 1975	+ 0,1%
c. herwaardering a.g.v. prijsstijging per 1 januari 1975	+ 1,9%
d. het vreemd vermogen is in 1975 relatief meer ge- stegen dan het eigen vermogen	- 1,6%

### 3.5 De spreiding van het eigen vermogen in % van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1975

De spreiding van de solvabiliteit is opgenomen in bijlage 12. Voor het gemiddelde potplantenbedrijf bedroeg de solvabiliteit 72% per 31 december 1975. Van de bedrijven had 87% een hogere solvabiliteit dan 50% en 65% van de bedrijven hoger dan 70%.

### 3.6 Liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de voorraad liquide- en vlottende middelen minus de schulden op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Voor het gemiddelde potplantenbedrijf was het saldo van de aanwezige middelen en schulden f 92.470,-. Dit grote saldo is voor een belangrijk deel een gevolg van de grote voorraad potplanten, nl. f 79.280,- gemiddeld per bedrijf.

### 3.7 De spreiding van de liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde potplantenbedrijf bedroeg per 31 december 1975 het saldo van liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn 43% van de kosten.

De spreiding van dit kengetal variëert van 8% tot 235%.





Bijlage 1. Grondgebruik over 1975 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
	m <sup>2</sup>
I Glastuinbouw	
a. verwarmd staand glas	
potplanten	2.572
snijbloemen	34
totaal	2.606
b. plat glas	
potplanten	187
II Opengrondstuinbouw	
trekheesters	1.144
potplanten	492
overige produkten	31
braakland	192
totaal tuinbouw	4.652
akkerbouw en grasland	796
verhuurd aan derden	887
erf, blijvende paden, enz.	2.872
Totaal kadastrale oppervlakte	9.207
waarvan eigendom	7.945

Bijlage 2. Arbeidsbezetting en brandstoffenverbruik over 1975 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Aantal ondernemers per bedrijf	1,32
Arbeidsbezetting in manjaren:	
Arbeid van de ondernemer(s)	1,58
Arbeid van de gezinsleden	0,37
Arbeid van vast personeel	1,67
Arbeid van los personeel	0,39
Totale arbeidsbezetting	4,01
Brandstoffenverbruik	x 1.000
Gas m <sup>3</sup>	137
Zware olie kg	35
Petroleum l.	-
Overige olie l.	2

Bijlage 3. Bedrijfsresultaten over 1975 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Geïnvesteed vermogen per 1 januari 1975	217.000
<hr/>	
Kosten	
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	18.220
Afschrijving vaste plantopstand	150
Huur en pacht	1.240
Rente	15.700
Onderhoud	4.400
Energiekosten	23.210
Meststoffen	1.270
Zaad, plant- en pootgoed	22.520
Bestrijdingsmiddelen	1.250
Potgrond	3.600
Potten	12.460
Overige materialen	1.920
Werk door derden	530
Afleveringskosten	9.170
Autokosten	2.970
Arbeid ondernemers	43.050
Arbeid gezinsleden	9.110
Arbeid personeel	41.170
Overige kosten	6.630
Totaal	<u>218.570</u>
Minus subsidie stookolie	1.630
Totale kosten	<u>216.940</u>
<hr/>	
Opbrengsten	
Potplanten	200.600
Snijbloemen	8.860
Aanwas plantopstanden	360
Overige opbrengsten	3.370
Saldo veldinventaris	18.510
Totale opbrengsten	<u>231.700</u>
Ondernemersoverschot	14.760
Idem per f 100,- kosten	7
Idem per f 100,- geïnvesteed vermogen	7
Arbeidsopbrengst per manjaar	26.960

Bijlage 4. Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Rentabiliteitsklasse	%
Negatief	
30 en meer	12
30 - 20	22
20 - 10	18
10 - 0	20
Totaal verliesgevend	<u>72</u>
-----	
Positief	
0 - 10	8
10 - 20	-
20 - 30	7
30 - 40	3
40 en meer	10
Totaal winstgevend	<u>28</u>
	<u>100</u>
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	- 8

Bijlage 5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1975  
(gemiddeld per ondernemer)

		Alle bedrijven
Aantal bedrijven		29
Aantal ondernemers		46
<hr/>		
Ondernemersoverschot		11.190
Handenarbeid ondernemer		32.640
Arbeidsopbrengst van de ondernemer		<u>43.830</u>
<del>Berekenende</del> Betalende rente	+ 11.910	
<del>Berekenende</del> rente	- 5.920	
Betalende rente minus ontvangen rente		5.990
Saldo		70
Rente subsidie	<u>190</u>	
Overige inkomenssubsidie		260
Totaal van subsidies		<u>50.080</u>
Ondernemersinkomen		<u>6.900</u>
Handenarbeid gezinsleden		56.980
Gezinsinkomen uit bedrijf		<u>5.990</u>
Inkomen buiten bedrijf		62.970
Totaalinkomen		
Premie volksverzekering	3.300	
Premies vrijwillige verzekeringen	3.290	
Persoonlijke belastingen	13.220	
Overige gezinsbesteding	<u>24.670</u>	
Totaal van gezinsbesteding		<u>44.480</u>
Besparing		18.490
<hr/>		
Specificatie van het inkomen buiten bedrijf:		
Positief		
Huurwaarde woning(en)		3.970
Huren buiten bedrijf		340
Rente buiten bedrijf		1.530
Uitkeringen volksverzekeringen		850
Overige baten		<u>1.340</u>
Totaal positief		8.030
Negatief		
Afschrijving woning(en)		1.400
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)		550
Rente privé leningen		<u>90</u>
Totaal negatief		2.040
Inkomen buiten bedrijf		5.990

Bijlage 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het (totale) gezinsinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Aantal ondernemers	46
<hr/>	
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	%
Negatief	10
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 5.000,-	7
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 15.000,-	12
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 25.000,-	33
<i>f</i> 25.000,- - <i>f</i> 40.000,-	10
<i>f</i> 40.000,- - <i>f</i> 60.000,-	7
<i>f</i> 60.000,- - <i>f</i> 90.000,-	8
<i>f</i> 90.000,- - <i>f</i> 120.000,-	1
<i>f</i> 120.000,- en meer	12
	<hr/> 100
<hr/>	
Ondernemersinkomen van de ondernemer	%
Negatief	12
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 5.000,-	-
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 15.000,-	16
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 25.000,-	24
<i>f</i> 25.000,- - <i>f</i> 40.000,-	13
<i>f</i> 40.000,- - <i>f</i> 60.000,-	13
<i>f</i> 60.000,- - <i>f</i> 90.000,-	1
<i>f</i> 90.000,- - <i>f</i> 120.000,-	8
<i>f</i> 120.000,- en meer	13
	<hr/> 100
<hr/>	
Totaal inkomen van de ondernemer	%
Negatief	1
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 5.000,-	4
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 15.000,-	9
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 25.000,-	14
<i>f</i> 25.000,- - <i>f</i> 40.000,-	32
<i>f</i> 40.000,- - <i>f</i> 60.000,-	10
<i>f</i> 60.000,- - <i>f</i> 90.000,-	8
<i>f</i> 90.000,- - <i>f</i> 120.000,-	9
<i>f</i> 120.000,- en meer	13
	<hr/> 100

Bijlage 7. Spreiding van de besparing  
(aantal ondernemers per besparingsklasse in %)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Aantal ondernemers	46
<hr/>	
Besparingsklasse	%
Negatief	
<i>f</i> 15.000,- en meer	16
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 5.000,-	7
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 0,-	18
Totaal negatief	<u>41</u>
<hr/>	
Positief	
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 5.000,-	11
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 15.000,-	18
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 25.000,-	14
<i>f</i> 25.000,- - <i>f</i> 40.000,-	1
<i>f</i> 40.000,- en meer	15
Totaal positief	<u>59</u>
	<u>100</u>

Bijlage 8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

		Alle bedrijven
Aantal bedrijven		29
<hr/>		
Mutaties eigen vermogen		
Gezinsinkomen uit bedrijf		75.150
Inkomen buiten bedrijf		<u>7.890</u>
Totaal inkomen		83.040
Af: Gezinsbesteding		<u>58.660</u>
Besparing		24.380
Bij:		
Erfenissen en/of schenkingen	1.530	
Koersverschillen effecten	220	
Investeringsubsidies	970	
Boekwinsten en/of verliezen bij desinvest.	- 230	
Uitkering levensverzekering	<u>20</u>	
Totaal overige mutaties		<u>2.510</u>
Totaal mutaties eigen vermogen		26.890
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	18.220	
Afschrijving vaste plantopstand	<u>150</u>	
Totaal afschrijvingen		<u>18.370</u>
Totaal eigen financieringsmiddelen		45.260
Mutaties vreemd vermogen		
Te betalen omzet- en loonbelasting	- 2.580	
Te betalen kosten	2.020	
Te betalen investeringen	1.480	
Overig kort krediet	<u>- 860</u>	
Totaal op korte termijn		60
Leningen o/g van familieleden	130	
Leningen o/g van particulieren	- 90	
Kredieten Rabobank	3.300	
Lening o/g Rabobank	14.840	
Overig lang krediet	<u>1.200</u>	
Totaal op lange termijn		<u>19.380</u>
Totaal mutaties vreemd vermogen		<u>19.440</u>
Totaal financieringsmiddelen		<u>64.700</u>
<hr/>		
Vermogensvergelijking		
Eigen vermogen per 31 december 1974		251.370
Herwaardering		25.950
Correcties		<u>3.770</u>
Eigen vermogen per 1 januari 1975		281.090
Mutaties eigen vermogen		<u>26.890</u>
Eigen vermogen per 31 december 1975		<u>307.980</u>

Bijlage 9. Investerings, beleggingen en mutaties in de vlottende- en liquide middelen (gemiddeld per bedrijf)

		Alle bedrijven
Aantal bedrijven		29
Investeringen in bedrijf		
Grond (in exploitatie)	-	
Bedrijfsgebouwen	1.720	
Glasopstanden	13.950	
Verwarmingsinstallaties	9.330	
Overige installaties	2.420	
Machines en werktuigen	5.140	
Overige inventaris	5.350	
Plantopstanden	<u>470</u>	
Totaal		38.380
Minus desinvesteringen		<u>2.010</u>
Totaal bruto-investeringen		36.370
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)		
Deelneming veiling e.d.	- 130	
Leningen u/g	1.150	
Woningen	1.540	
Overige beleggingen	<u>50</u>	
Totaal		<u>2.610</u>
Totaal van investering en belegging		38.980
Mutaties in vlottende middelen		
Veldinventaris	18.510	
Voorraden, vorderingen e.d.	<u>3.470</u>	
Totaal		21.980
Mutaties in liquide middelen		
Kas, rek. crt. bank en giro	2.220	
Spaarrekening e.d.	1.300	
Effecten	<u>220</u>	
Totaal		<u>3.740</u>
Totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in vlottende- en liquide middelen		<u>64.700</u>



Bijlage 10. Balans per 31 december 1975 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	
Aantal bedrijven		29
Boekwaarde slijtende duurzame produktiemiddelen in % van de nieuwwaarde		41
<hr/>		
Activa		
Duurzame produktiemiddelen		
Grond in exploitatie	37.570	
Bedrijfsgebouwen	13.260	
Glasopstanden	59.770	
Verwarmingsinstallaties	39.600	
Overige installaties	7.390	
Machines en werktuigen	11.690	
Overige inventaris	21.070	
Plantopstanden	7.990	
Totaal		198.340
Vlottende middelen		
Veldinventaris	79.280	
Vorraden, vorderingen e.d.	17.410	
Totaal		96.690
Liquide middelen		
Kas, rek. crt. bank en giro	8.140	
Spaarrekening e.d.	11.330	
Effecten	1.030	
Totaal		20.500
Deelnemingen en beleggingen		
Deelneming veiling e.d.	9.080	
Leningen u/g	12.930	
Woningen	92.690	
Overige beleggingen	500	
Totaal		115.200
Totaal activa		430.730
<hr/>		
Passiva		
Vreemd vermogen		122.750
Eigen vermogen		307.980
Totaal passiva		430.730
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen		72

Bijlage 11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1975  
(gemiddeld per bedrijf)

Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29
<b>Kort krediet</b>	
Te betalen omzet- en loonbelasting	2.690
Te betalen kosten	16.990
Te betalen investeringen	4.180
Overig kort krediet	<u>860</u>
Totaal	24.720
<b>Lang krediet</b>	
Leningen o/g van familieleden	17.110
Leningen o/g van particulieren	680
Kredieten Rabobank	13.340
Lening o/g Rabobank	48.860
Overige banken	11.780
Cultuur Technische Dienst	180
Verzekeringsmaatschappijen	4.430
Overige kredietinstellingen	<u>1.650</u>
Totaal	<u>98.030</u>
Totaal vreemd vermogen	122.750
Vreemd vermogen in % van het totaal vermogen	28

Bijlage 12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1975  
(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	29
Solvabiliteitsklasse	%
20 - 30	3
30 - 40	9
40 - 50	1
50 - 60	12
60 - 70	10
70 - 80	34
80 - 90	19
90 - 100	<u>12</u>
	100

Bijlage 13. Liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn  
per 31 december 1975 (gemiddeld per bedrijf)

Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29
Veldinventaris	79.280
Vorraden en vorderingen e.d.	17.410
Kas, rek. crt. bank en giro	8.140
Spaarrekening e.d.	11.330
Effecten	1.030
<b>A Totaal liquide- en vlottende middelen</b>	<b>117.190</b>
Te betalen omzet- en loonbelasting	2.690
Te betalen kosten	16.990
Te betalen investeringen	4.180
Overig kort krediet	860
<b>B Totaal schulden op korte termijn</b>	<b>24.720</b>
Saldo (A - B)	92.470
Idem in % van de kosten	43

Bijlage 14. Spreiding van de liquide- en vlottende middelen minus schulden  
op korte termijn in % van de kosten (aantal bedrijven per liquidi-  
teitsklasse in procenten)

Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29
Liquiditeitsklasse	%
Positief 0 - 10% van de jaarkosten	14
10 - 30% van de jaarkosten	30
30 - 50% van de jaarkosten	42
50% e.m. van de jaarkosten	14
<b>Totaal positief</b>	<b>100</b>

## Bijlage 15. Algemene toelichting

### Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is in hoofdzaak gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 7,5% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarover 3,5% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de verkoopwaarde van de grond; de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- 23 bedrijven zijn "ondernemerin de zin van de wet op de omzetbelasting" dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten en de opbrengsten, alsmede de investeringen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. 6 bedrijven vallen onder de "Landbouwregeling" dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten en de opbrengsten alsmede de investeringen inclusief omzetbelasting zijn opgenomen.
- De waardestijging van jonge vaste plantopstanden is onder de opbrengsten geboekt, de afschrijving op volwassen plantopstanden is onder de kosten opgenomen.
- De mutaties in de veldinventaris zijn (per saldo) onder de overige opbrengsten geboekt.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfs-economische winst.

### Ondernemersoverschot per f 100,- kosten

Het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

### Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

### Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer

---

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in kosten opgenomen.

- ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente alsmede de in 1975 ontvangen rentesubsidie en overige inkomenssubsidies.
- gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden
- totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf
- besparing: mutatie in het eigen vermogen verminderd met de: investeringssubsidie, erfenissen en/of schenkingen, koerswinst of -verliezen op effecten, boekwinsten of verliezen op produktiemiddelen
- gezinsbesteding: het totaalinkomen verminderd met de besparing. In de gezinsbesteding zijn ook de betalingen van loon aan meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de huurwaarde eigen woning.

## De balans

### 1. Activa

- Voor de waarde van de grond is uitgegaan van de verkoopwaarde (met agrarische bestemming). De grond in Aalsmeer is gewaardeerd op f 60.000,- tot f 70.000,- per hectare. Voor de bedrijven in overig Nederland zijn per gebied verkoopwaarden verzameld; deze variëren van f 17.000,- tot f 70.000,- per hectare.
- De slijtende duurzame produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde in 1975. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.
- De woonhuizen zijn, aan de hand van gegevens die ter plaatse zijn opgenomen en met behulp van normen, op verkoopwaarde gewaardeerd.
- Voor de waardering van de plantopstand en de veldinventaris is gebruik gemaakt van kostprijsgegevens van het LEI.
- In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen. De reden hiervan is dat bij persoonlijke ondernemingen in het algemeen geen scheiding kan worden aangebracht tussen het privé-vermogen en het bedrijfsvermogen en bovendien is de ondernemer ook met zijn privé-vermogen aansprakelijk voor de schulden van zijn bedrijf.

### 2. De passiva

- Het totale vreemd vermogen is onderscheiden in kort krediet en lang krediet. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.